

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1852
Toplantı Tarihi/Sayısı : 17.10.2023/37
Karar Numarası : 2023/792
Başvuran : B.V.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda birtakım hak ihlallerine maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Şeker hastalığı sebebiyle kendisi için hazırlanan diyet/beslenme listesini Kurum İdaresine iletmesine rağmen kendisine diğer mahpuslara verilen yemeğin verildiğini, rahatsızlığı nedeniyle ellerinin ve ayaklarının şiştiğini ve vücudunun bazı yerlerinde yaraların oluştuğunu, konuyla ilgili kendisinin ve ailesinin adli ve idari mercilere şikayette bulunduğunu, bu şikayetler sebebiyle Kurum personeli tarafından psikolojik baskıya maruz kaldığını, muayene edilmeyerek ilaçlarının verilmemesi nedeniyle ölüme terk edildiğini, Kurum doktorunun yanında sağlık personelinin bulunması gerekirken infaz ve koruma memurlarının bulunduğunu, 3/11/2022 tarihinden itibaren Kurumda çıkan yemekleri yemediğini ve sadece ekmeği yiyerek beslendiğini, ekmeğin boyutlarının küçük olduğunu ve yemeklerin iyi olmaması nedeniyle aç kaldığını,

b. Kurum kantininde yiyecek ve içeceklerin yüksek fiyatlarla satıldığını,

c. Sıcak suyun kısıtlı olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Kurumda kotalı su otomasyon sisteminin kullanıldığı, koğuştaki mahpus sayısını gözetim sisteminde 24 saat tekrarlanmak üzere günlük her mahpusa 150 litre soğuk su ve haftada iki kere toplam 130 litre sıcak suyun verildiği,

b. Kurumda barındırılan mahpusların iye ve ibatelerinin günlük 50 Türk Lirası karşılığında sağlandığı ve her mahpusa 300 gram ekmeği verildiği,

c. Diyetisyen tarafından başvurana hazırlanan diyet listesinin ilgili personele bildirildiği ancak başvuranın diyet yemeğini iptal ettirerek kepekli ekmeği kabul etmediği ve normal ekmeği istediği, halihazırda başvurana diyet yemeği verildiği, başvuranın sağlığı açısından risk oluşturacak herhangi bir durumunun olmadığı ve sağlık durumunun aile hekimi tarafından takip edildiği,

ç. Kurum kantininde satılan ürünlerin konsinye firmalardan ve üretim yapan ceza infaz kurumlarından tedarik edildiği; konsinye firmalara ait ürünlerle ilgili fiyatların konsinye firmalar ve İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığının ortak kararıyla belirlendiği, ceza infaz kurumlarına ait ürünlerin fiyatlarının ise İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı bilgisi dahilinde ilgili ceza infaz kurumu tarafından belirlendiği, bu sebeple konsinye firmalar ve ceza infaz kurumundan tedarik edilen yiyecek ve içeceklerin satış fiyatları belirlenirken herhangi bir müdahalede bulunulmadığı ifade edilmiştir.

4. Başvuran Kurumumuza yasal süresi içerisinde yazılı görüşünü sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (...) (8) 9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. (...)"

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. "*Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması, devletin sorumluluğudur. Mahpuslar, topluma sağlanan mevcut standartlarından aynı şekilde yararlanır ve hukuki statülerine dayalı ayrımcılık olmaksızın, gerekli sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip olurlar.*" (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 24.1.).

11. "*Hekim veya nitelikli bir hemşire, belirli bir mahpusun beslenmesinde, tıbbî durumu gerektirdiğinde değişiklik talep etmelidir.*" (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec(2006)2-rev, 1/7/2020, Kural 22.6.).

12. “Tutulan veya hapsedilen bir kimsenin tutma yerine veya hapishaneye girişi yapıldıktan sonra mümkün olan en kısa sürede, tam ve doğru şekilde tıbbi muayenesi yapılır; bundan sonra da gerekli olduğu zaman tıbbi bakım ve tedavisi yapılır. Bu bakım ve tedavi ücretsiz verilir.” (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü, 43/173, 9/12/1988, Madde 24.).

13. Başvuran; şeker hastalığı sebebiyle bulunduğu Kurum tarafından beslenme listesine riayet edilmediğini, bu sebeple sadece ekmek yediğini ve ekmek boyutlarının küçük olduğunu, Kurum kantinindeki ürünlerin yüksek fiyatlarla satıldığını ve sıcak sudan sınırlı olarak yararlandığını iddia etmektedir.

14. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre: “Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin hasta olmaları durumunda devletin kontrolü altında tuttuğu bu kişilere gerekli tıbbi yardımı sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün hiç veya gerektiği gibi yerine getirilmemesi sonucunda kişinin yaşamı veya vücut bütünlüğü bakımından tehlike arz eden acil bir duruma, ağır veya uzun süreli bir acı çekmesine sebebiyet verilmiş olması, belirtilen sonuçlar ortaya çıkmamakla birlikte kişinin tıbbi yardımdan mahrum kalmış olması nedeniyle yaşadığı stres, huzursuzluk veya aşağılanma hissini -olayın kendine has koşulları çerçevesinde insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele düzeyine ulaşacak ciddiyette olması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği kabul edilebilir. Bu kapsamdaki değerlendirmede kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasına bağlı dezavantajlı konumunun da dikkate alınması gerekir.” (AYM, Hayati Kaytan, B. No: 2014/19527, 16/11/2016, para. 44.).

15. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un “Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri” başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

“Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.”

16. 5275 sayılı Kanun'un “Sağlık denetimi” başlıklı 79'uncu maddesi şöyledir:

“Kurum hekimi, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek genel ve özel önlem alınması gereken hastalıklar ile kurumda sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenler ve kurum yönetimine verir.”

17. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in “Sağlık Servisi” başlıklı 13'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Diyetisyen; kurumlarda kalan hükümlüler ile iâşe edilen personelin enerji ve besin öğeleri ihtiyacını göz önünde bulundurarak menü planlar, hükümlülerin sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini temin eder, alanıyla ilgili ihale süreçlerinde ve teknik şartname hazırlanmasında görev alır, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verir, rahatsızlığı bulunanlar veya vejetaryen gibi farklı beslenme tercihleri olan hükümlüler için uygun yemeklerin hazırlanması ile bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar.”

18. Somut olayda, başvuran tarafından Kurum kantinindeki ürünlerin yüksek fiyatlarla satıldığı iddiasına yönelik söz konusu fiyatlara herhangi bir müdahalede bulunulmadığı ifade edilmiş olup fiyatların Kurum İdaresinin takdir yetkisi alanı içerisinde olmadığı anlaşılmıştır. Başvuranın sıcak sudan sınırlı olarak yararlandığı iddiasına yönelik Kurum tarafından mahpuslara haftada 130 litre sıcak suyun sağlandığı belirtilmiş, İdareden alınan bilgi ve belgeler incelendiğinde hangi koşulun hangi günlerde sıcak sudan yararlandığı

görülmüş, mahpuslara sağlanan sıcak suyun yeterli miktarda olduğu kanaatine varılmıştır. Başvuranın şeker hastalığı sebebiyle hazırlanan beslenme programına riayet edilmediği, bu sebeple sadece ekmeğe yediği ve ekmeğe boyutlarının küçük olduğu iddiasına yönelik olarak muhatap Kurum tarafından başvurana özel beslenme programının uygulandığı ve her mahpusa 300 gram ekmeğe sunulduğu belirtilmiştir. Son olarak, başvuranın muayene edilmeyerek ilaçlarının verilmemesi iddiası kapsamında muhatap Kurumdan başvuranın sağlık dosyasına ilişkin belgelerin Kurumumuza gönderilmesi talep edilmiş, söz konusu belgeler incelenmiş, başvuranın tedavisinin sağlandığı ve ilaçlarının başvurana temin edildiği bilgisine ulaşılmış olduğundan başvuranın mezkûr iddiaları kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

19. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
- B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

17/10/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammed Ecevit CARTI
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi